

گزارشی از سومین همایش بین‌المللی زبان‌شناسی ایرانی

دکتر علی درزی*

سومین همایش بین‌المللی زبان‌شناسی ایرانی در روزهای جمعه، شنبه، و یکشنبه یازدهم تا سیزدهم سپتامبر ۲۰۰۹ در دانشگاه پاریس ۳ سوربن نوول در کشور فرانسه برگزار شد. میهمان افتخاری این همایش ژیلبر لازار و سخنرانان مدعو آن ریچارد لارسن از دانشگاه ایالتی نیویورک در استونی بروک و نیکلاس سیمز ویلیامز از دانشگاه مطالعات شرقی و آفریقایی در انگلستان بودند. سخنرانی‌های این همایش در دو نوبت صبح و بعدازظهر هر روز مجموعاً شامل سی‌ودو سخنرانی بود که از آن میان هفت مقاله از زبان‌شناسان مقیم ایران، شش مقاله از زبان‌شناسان ایرانی مقیم خارج، و چهار مقاله مشترک — یکی از نویسندگان ایرانی و دیگر مقالات از زبان‌شناسان خارجی — بود.

سازمان‌دهی و برنامه‌ریزی همایش نسبتاً خوب بود، اگرچه شرکت نداشتن چهار تن از زبان‌شناسان مقیم ایران که مقالاتشان برای ارائه پذیرفته شده بود خلل اندکی در برنامه‌ها ایجاد کرد. ارائه‌دهندگان مقاله از ایران دکتر غلامحسین کریمی دوستان، دانشیار گروه زبان‌شناسی دانشگاه تهران؛ خانم راضیه مهدی بیرقدار، دانشجوی دوره دکتری دانشگاه تهران؛ و نگارنده بودند. برخی زبان‌شناسان ثابت این مجموعه از همایشها — از جمله لودویگ پال، جفری هیگ، پالت سمولیان، و اگنس کورن — در همایش حضور داشتند و غیبت دکتر سیمین کریمی، یکی از اعضای کمیته اجرایی همایش، بیش از بقیه احساس می‌شد.

* دانشیار گروه زبان‌شناسی دانشگاه تهران

مقالات ارائه‌شده گستره وسیعی از حوزه‌های زبان‌شناختی را شامل می‌شد که از آن جمله می‌توان به حوزه‌های نحو، صرف، واج‌شناسی، معنی‌شناسی، رده‌شناسی، مطالعات تطبیقی، و زبانهای باستانی اشاره کرد. ارائه چندین مقاله در مورد زبانهای اوستی و سغدی از نکات جالب توجه این همایش بود. این همایش با سخنرانی نگارنده در مورد «ساخت کنترلی زبان فارسی» آغاز شد و بعدازظهر همان روز با ارائه سخنرانی دکتر کریمی دوستان در مورد مقولات واژگانی در زبان فارسی و ارائه مقاله مشترک خانم راضیه مهدی بیرقدار و نگارنده در باب «حذف حرف اضافه «به» در زبان فارسی» به مقالات زبان‌شناسان ایرانی مقیم ایران پایان داده شد. مجموعه سخنرانیهای بعدازظهر نخستین روز همایش با سخنرانی ریچارد لارسن، زبان‌شناس پرآوازه امریکایی، با عنوان «اضافه مقلوب در گروه تعریف و گروه فعلی» خاتمه یافت. وی در این مقاله علاوه بر مقایسه ساخت اضافه در زبان فارسی و گویشهای کردی کرمانجی و زازاکی، از یک سو، با اضافه مقلوب در گیلکی و مازندرانی، از سوی دیگر، به شباهت میان آنها و وجود این شباهت در ساختههای ملکی همچون *a friend of John* و *John's friend* در زبان انگلیسی اشاره کرد. در تحلیل لارسن، کسره اضافه در زبان فارسی نشانه اعطای حالت به سازه اسمی دارای مشخصه [+اسم] پس از کسره اضافه است، درحالی‌که کسره اضافه در ساخت اضافه مقلوب نقش ایجاد تطابق را به عهده دارد که، از نگاه لارسن، همچون 's در ساخت ملکی مورد اشاره در بالاست. وی سپس تحلیل خود را به زبان کنیانده تعمیم داد که دارای عنصری رابطی همچون کسره اضافه در ساخت اضافه مقلوب در گیلکی و مازندرانی است و در حوزه گروههای فعلی نیز یافت می‌شود.

جلسه روز دوم ساعت ۹:۱۵ صبح شنبه با سخنرانی خانم فرزانه دراوی و ژان یووس دومرگ در مورد گفتار افراد دوزبانه بسیار مسلط به فارسی و فرانسوی آغاز شد و پس از ارائه سخنرانیهای متعدد در ساعت ۱۷:۲۰ با سخنرانی استاد مدعو، نیکلاس سیمز ویلیامز، در مورد حالت نمایی در بختیاری پایان یافت. در سومین روز همایش ویژگیهای دستوری زبانهایی چون سغدی، پامیری، و اوستی بررسی شد و با سخنرانی ژیلبر لازار به پایان رسید.